

امکان سنجی عدم اجرای اعدام در عصر حاضر با تمرکز بر جایگاه اسلام در

منظر حقوق بشر

محمد جواد میرعلی^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۸/۲۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۰۳

چکیده

خداوند برای زندگی بشر و روابط اجتماعی آن یک سری قوانین و مقرراتی دارد که لازم الاجرا است. اعدام و رجم یکی از آن دستوراتی است که حکومت اسلامی در صورت حصول شرایط، ملزم به اجرای آن است. اما با توجه به شرایط کنونی که حکومت اسلامی زیر زره بین حقوق بشر است و دشمنان تهمت به افراطی گری و نقض حقوق بشر بودن بر اسلام میزنند، مسئله ای مطرح می شود که آیا بازهم باید این دستورات الزامی از قبیل اعدام و رجم را اجرا کرد یا خیر؟ در این مقاله به بررسی امکان اجرای این حدودات با توجه به شرایط حاضر و قوانین بین المللی می پردازیم. یکی از موضوعات چالشی در محافل علمی و البته سیاسی «حقوق بشر» است. شبکه رسانه ای غرب نیز سال هاست در صدد القای پای مال شدن حقوق بشر در آموزه های اسلامی است. دستگاه سیاسی غرب با ژست تبلیغاتی دست به تدوین و تصویب اعلامیه حقوق بشر زد و از آن پس با شانتاژهای رسانه ای، غرب را یگانه مدافع حقوق بشر و اسلام را مخالف حقوق بشر معرفی کرد. یکی از آن احکامی که بسیار مورد بحث است، اعدام و حدود رجم در اسلام است. حال سوال مطرح می شود که آیا در این گونه موارد مجاز به عدم اجرای این احکام در حکومت اسلامی هستیم یا خیر؟ در این مقاله میکوشم تا با پاسخ شفاف و منطقی به این موضوع خط بطلانی بر شبهات معاندین کشیده و باعث اطمینان خاطر مسلمانان شویم.

کلید واژگان: اعدام، رجم، حقوق بین المللی، حقوق اسلامی، حقوق بشر.

^۱ دانش پژوه سطح ۳ حوزه علمیه قم و دانشجوی ارشد حقوق خصوصی دانشگاه مفید قم.

مقدمه

در نظام حقوق کیفری اسلام، مجازات رجم در زمره‌ی مجازات منصوص (معین) قرار دارد؛ بدین معنا که نوع و میزان این مجازات‌ها نیز موجب و کیفیت اجرای آن در شرع به‌طور دقیق مشخص شده است. از طرفی، در دست‌هبندی مجازات این مجازات جزء مجازات حدیاست که شارع مقدس اهتمام زیادی بر اجرای آنها داشته و از تعطیلی آنها نهی کرده است. با وجود این از جمله مسائلی که در میان صاحب‌نظران محل اختلاف است و حتی محل استفتا از

مراجع عظام تقلید نیز شده، آن است که با توجه به منصوص بودن این مجازات آیا حاکم اسلامی می‌تواند در برهه‌های از زمان، حکم به تبدیل آن کند یا اینکه این مجازات باید در هر شرایطی با همان کیفیت منصوص اجرا شود؟ در صورت ثبوت چنین اختیاری، آیا اختیار حاکمدر این خصوص را می‌توان ضابطه‌مند دانست یا خیر؟ سؤال مهم دیگری که در اینجا مطرح می‌شود این است که رویکرد قانونگذار و نیز شورای نگهبان در خصوص مجازات رجم و امکان تبدیل آن چیست و این رویکرد تا چه حد با موازین فقهی و حقوقی انطباق دارد؟

ضرورت پاسخ به این پرسشها زمانی بیشتر جلوه می‌کند که بدانیم امروزه نسبت به ذکر مجازات رجم در قانون مجازات اسلامی مناقشه‌های جدی صورت گرفته است؛ تا جایی که با آنکه این مجازات توسط قوه‌ی قضاییه در لایحه‌ی مجازات اسلامی آورده شده بود، مجلس آنرا حذف کرد و حتی در تمام مواردی که در لایحه عنوان «رجم» آورده شده بود، عنوان «سلب‌یات» را جایگزین آن کرد. شایان ذکر است، عمده کتابها و مقالاتی که در این خصوص نگاشته شده اغلب در خصوص اصل مشروعیت مجازات رجم یا امکان یا عدم امکان اجرای آن در عصر غیبتاست؛ لکن در مورد امکان تبدیل این مجازات توسط حاکم اسلامی و به‌ویژه، تنقیح و تبیین‌بانی و ضوابط اختیار حاکم در این خصوص کمتر بحث شده است.

اجتماعی و فرهنگی نیز به منظور تضمین حقوق بشر و تعهد کشورها به احترام این حقوق به امضا گذاشته شده‌اند.

بنابراین، حقوق بشر مفهومی است که از نظر تاریخی و فلسفی و در قالب سازمان‌ها و قراردادهای بین‌المللی توسعه یافته است و در جامعه و نظام بین‌المللی اهمیت بسزایی دارد. حقوق بشر مجموعه اصول و استانداردهای حقوقی هستند که به همه انسان‌ها برابر و با احترام متقابل تعلق دارد. این حقوق شامل حقوق مدنی و سیاسی، حقوق اقتصادی و اجتماعی، حقوق فرهنگی و حقوق محیط‌زیست است. حقوق بشر به عنوان پایه‌ای برای تضمین عدالت و برابری در جامعه عمل می‌کنند و نقش مهمی در تحقق عدالت اجتماعی، دموکراسی و پیشرفت اجتماعی دارند. (هاشمی. سید محمد، حقوق بشر و آزادی‌های اساسی، نشر میزان، چاپ اول، پایب ۱۳۸۴)

حقوق مدنی و سیاسی شامل حقوقی مانند حق زندگی، حق آزادی، حق دسترسی به دادگاه منصفانه و حق رأی دادن است. این حقوق اساسی برای تضمین حقوق افراد در برابر دولت و سایر افراد است. حقوق اقتصادی و اجتماعی شامل حقوق مانند حق بهره‌مندی از آموزش، حق بهره‌مندی از بهداشت، حق بهره‌مندی از مسکن مناسب و حق بهره‌مندی از کار است. این حقوق به فرد امکان می‌دهند تا به صورت کامل در جامعه شرکت کند و از فرصت‌های پیشرفت و توسعه بهره‌مند شود.

اولین تأثیر حقوق بشر در تحقق عدالت اجتماعی است. حقوق بشر به عنوان حقوقی که همه افراد باید به آن دسترسی داشته باشند، تضمین‌کننده حقوق اساسی مانند حق به زندگی، حق به آزادی و حق به عدالت است. این حقوق به افراد کمک می‌کنند تا در برابر تبعیض و سوءاستفاده قرار نگیرند و از حقوق خود دفاع کنند. در نتیجه، تحقق عدالت اجتماعی به دست آمده و تبعیض‌های اجتماعی کاهش می‌یابد.

دومین تأثیر حقوق بشر در تحقق دموکراسی است. حقوق بشر به عنوان حقوقی که همه افراد باید به آن دسترسی داشته باشند، به افراد اجازه می‌دهد که در فرایند تصمیم‌گیری

شرکت کنند و در سیاست‌گذاری و تشکیل دولت شرکت کنند. این حقوق به افراد قدرت می‌دهد تا برای حفظ حقوق خود و حفظ حقوق دیگران مبارزه کنند. در نتیجه، دموکراسی قوی‌تر و پایدارتر خواهد بود.

سومین تأثیر حقوق بشر در تحقق پیشرفت اجتماعی است. حقوق بشر به عنوان حقوقی که همه افراد باید به آن دسترسی داشته باشند، به افراد اجازه می‌دهد که در تحصیل، کار و تفریح شرکت کنند. این حقوق به افراد امکان می‌دهد تا بهترین زندگی را برای خودشان و خانواده‌هایشان داشته باشند. در نتیجه، پیشرفت اجتماعی به دست آمده و شاخص‌های اجتماعی بهبود می‌یابد.

با توجه به موارد فوق، می‌توان نتیجه گرفت که حقوق بشر در جامعه و نظام بین‌المللی بسیار اهمیت دارد. این حقوق در تحقق عدالت اجتماعی، دموکراسی و پیشرفت اجتماعی نقش مهمی دارند و باید در همه جوامع و نظام‌های بین‌المللی رعایت شوند.

تعریف اعدام و انواع آن: توضیح انواع اعدام شامل اعدام عمومی، اعدام خصوصی و اعدام از طریق مرگ به دلیل.

اعدام به معنای قتل قانونی فردی است که به جرمی سنگین و خطرناک محکوم شده است. این مجازات در بسیاری از کشورها به عنوان یک روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک به کار می‌رود. اعدام معمولاً تحت نظارت دولت و با استفاده از روش‌های مختلفی صورت می‌گیرد. (ابراهیمی، محمد، مقاله مجازات اعدام).

انواع اعدام^۱

۱. اعدام عمومی: در این نوع اعدام، فرد محکوم به مرگ در محل عمومی از جمله میدان، پارک و یا میدان بازی قرار می‌گیرد و با اطلاع رسانی به عموم، مورد اعدام قرار می‌گیرد. این نوع اعدام در بسیاری از کشورها قبلاً به کار برده شده است.

(^۱ با تلخیص و برداشت از "محمدعلی اردبیلی، مترجم، رساله جرایم و مجازات‌ها (تهران: نشر میزان، ۱۳۹۳).

۲. اعدام خصوصی: در این نوع اعدام، فرد محکوم به مرگ در یک محل خصوصی و در حضور تعداد کمی از شاهدان اعدام می‌شود. این نوع اعدام در بسیاری از کشورها به عنوان یک روش متداول برای اعدام استفاده می‌شود.

۳. اعدام از طریق مرگ به دلیل: در این نوع اعدام، فرد محکوم به مرگ به دلیل جرم خودکشی یا انتحار در زندان، مورد اعدام قرار می‌گیرد. این نوع اعدام در بسیاری از کشورها به عنوان یک روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک به کار می‌رود.

با توجه به موارد فوق، اعدام به عنوان یکی از روش‌های پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک در بسیاری از کشورها به کار می‌رود. هرچند که بس‌یاری از سازمان‌های حقوق بشر و فعالان حقوق بشر، به دلایل مختلف، از استفاده از این روش پایان دادن به جرائم خطرناک و سنگین علیه افراد مخالف هستند. بنابراین، برای کشورها که از اعدام به عنوان یک روش پایان دادن به جرائم سنگین استفاده می‌کنند، لازم است که از رعایت حقوق بشر و قوانین بین‌المللی پیروی کنند.

تأثیر اعدام بر حقوق بشر: بررسی تأثیر اعدام بر حقوق بشر از جمله حقوق زنان، کودکان و اقلیت‌ها.

اعدام به عنوان یکی از روش‌های پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک در بسیاری از کشورها به کار می‌رود. با این حال، استفاده از این روش پایان دادن به جرائم در بسیاری از موارد باعث نقض حقوق بشر می‌شود. در این مقاله، تأثیر اعدام بر حقوق بشر از جمله حقوق زنان، کودکان و اقلیت‌ها بررسی خواهد شد. (معاونت برنامه‌ریزی و توسعه قضایی. بررسی وضعیت مجازات اعدام. ویرایش اول. قم: انتشارات دادگستری استان قم، ۱۳۸۷)

تأثیر اعدام بر حقوق زنان

استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک در بسیاری از کشورها باعث نقض حقوق زنان می‌شود. در بس‌یاری از موارد، زنان به دلایل فرهنگی،

اجتماعی و حتی سیاسی در معرض نابخشودنی‌ترین جرائم قرار می‌گیرند. همچنین، در بسیاری از کشورها، زنان به دلیل ازدواج با شخصی از خانواده یا قبیله مخالف، به جرم قتل و یا خیانت به خانواده محکوم می‌شوند. در این موارد، اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک باعث نقض حقوق زنان می‌شود.

تأثیر اعدام بر حقوق کودکان (کنوانسیون حقوق کودک (۱۹۸۹)،

بند الف، ماده ۳۷):

استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک در بسیاری از کشورها باعث نقض حقوق کودکان می‌شود. در بسیاری از کشورها، کودکان به دلیل فقر، ناتوانی و یا تحت تأثیر فرهنگ و سنت، در معرض جرائم سنگین و خطرناک قرار می‌گیرند. همچنین، در بسیاری از کشورها، کودکان به دلیل ازدواج زودهنگام و یا جرم‌های دیگر، به اعدام محکوم می‌شوند.

حقوق بشر در نظام بین‌المللی نیز بسیار مهم هستند. سازمان‌ها و قراردادهای بین‌المللی در توسعه حقوق بشر نقش بسزایی دارند. سازمان‌هایی مانند سازمان ملل متحد و سازمان بین‌المللی حقوق بشر به منظور حفظ و ترویج این حقوق تشکیل شده‌اند. قراردادهای بین‌المللی مانند پیمان بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و پیمان بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نیز به منظور تضمین حقوق بشر و تعهد کشورها به احترام این حقوق به امضا گذاشته شده‌اند.

بنابراین، حقوق بشر مفهومی است که از نظر تاریخی و فلسفی و در قالب سازمان‌ها و قراردادهای بین‌المللی توسعه یافته است و در جامعه و نظام بین‌المللی اهمیت بسزایی دارد. تاریخچه و تکامل حقوق بشر: بررسی تاریخچه حقوق بشر از زمان شکل‌گیری تاکنون و نقش سازمان‌ها و قراردادهای بین‌المللی در توسعه حقوق بشر.

حقوق بشر به عنوان مفهومی که حقوق و آزادی‌های اساسی انسان را تضمین می‌کند، در طول تاریخ تکامل یافته است. این تکامل از زمان شکل‌گیری اولین سند حقوق بشر، یعنی "اعلان حقوق انسان و شهروند" (تاریخچه واپسین بند اعلامیه حقوق بشر و شهروند در ۲۶ اوت ۱۷۸۹ توسط مجمع ملی مؤسسان (به فرانسوی: *Assemblée nationale constituante*) در زمان انقلاب فرانسه به عنوان پیش‌زمینه‌ای برای نوشتن قانون اساسی توسط مجلس ملی فرانسه به امضا رسید. این اعلامیه توسط مارکی دو لافایت پیشنهاد شد.) در سال ۱۷۸۹، آغاز شده است.

بعد از اعلان حقوق انسان و شهروند، در قرن نوزدهم و با تأسیس سازمان‌های بین‌المللی مانند سازمان ملل متحد، حقوق بشر به عنوان یک مفهوم بین‌المللی وارد مرحله جدیدی از تکامل شد. در این دوره، قراردادهای بین‌المللی متعددی برای حفظ و ترویج حقوق بشر به امضا گذاشته شد. به عنوان مثال، پیمان بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی که در سال ۱۹۶۶ امضا شد، حقوق مدنی و سیاسی را تضمین می‌کند. همچنین، پیمان بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که در سال ۱۹۶۶ امضا شد، حقوق اقتصادی و اجتماعی را تضمین می‌کند.

توسعه حقوق بشر در قرن بیستم نیز ادامه یافت. در این دوره، سازمان‌های بین‌المللی مانند سازمان ملل متحد و سازمان بین‌المللی حقوق بشر تشکیل شدند و به منظور حفظ و ترویج حقوق بشر فعالیت می‌کنند. به عنوان مثال، در سال ۱۹۴۸ "اعلان جهانی حقوق بشر" تصویب شد که اصول و استانداردهای حقوق بشر را تعریف می‌کند. همچنین، در سال ۱۹۶۶ "پروتکل اختیاری بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی" تصویب شد که به افراد امکان می‌دهد شکایت خود را به سازمان‌های بین‌المللی مربوطه مطرح کنند.

از آن زمان تاکنون، حقوق بشر همچنان در حال توسعه است. سازمان‌ها و قراردادهای بین‌المللی در توسعه و اجرای حقوق بشر نقش مهمی داشته‌اند. این سازمان‌ها و قراردادهای به منظور حفظ حقوق انسانی و تعهد کشورها به احترام این حقوق تشکیل شده‌اند. به طور کلی، تاریخچه حقوق بشر نشان می‌دهد که این مفهوم در طول زمان تکامل یافته است و در جامعه و نظام بین‌المللی اهمیت بسزایی دارد. این حقوق به عنوان پایه‌ای برای تضمین عدالت و برابری در جامعه عمل می‌کنند و نقش مهمی در تحقق عدالت اجتماعی، دموکراسی و پیشرفت اجتماعی دارند.

اهمیت حقوق بشر در جامعه و نظام بین‌المللی: بررسی تأثیر حقوق بشر در تحقق عدالت اجتماعی، دموکراسی و پیشرفت اجتماعی

حقوق بشر به عنوان یکی از مهمترین مباحث در جامعه و نظام بین‌المللی، از اهمیت بسیاری برخوردار است. این حقوق به عنوان حقوقی که همه افراد بدون تبعیضی باید به آن دسترسی داشته باشند، در تحقق عدالت اجتماعی، دموکراسی و پیشرفت اجتماعی نقش مهمی دارد.

در این موارد، استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک باعث نقض حقوق کودکان می‌شود.

تأثیر اعدام بر حقوق اقلیت‌ها:

استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک در بسیاری از کشورها باعث نقض حقوق اقلیت‌ها می‌شود. در بسیاری از کشورها، اقلیت‌ها به دلیل تفاوت‌های فرهنگی، قومی و یا دینی، در معرض تبعیض و آزار و اذیت قرار می‌گیرند. همچنین، در بسیاری از کشورها، اعضای اقلیت‌ها به دلیل جرائم سنگین و خطرناک، به اعدام محکوم می‌شوند. در این موارد، استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک باعث نقض حقوق اقلیت‌ها می‌شود.

در نتیجه، استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک در بسیاری از کشورها باعث نقض حقوق بشر می‌شود. برای رفع این مشکل، کشورها باید از رعایت حقوق بشر و قوانین بین‌المللی پیروی کنند و به جای اعدام، از روش‌های دیگری برای پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک استفاده کنند. (بیلیس، جان و دیگران. (۱۳۸۴)، استراتژی در جهان معاصر مقدمه ای بر مطالعات استراتژیک؛ ترجمه بابک خبیری، تهران: موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران، چ اول)

دیدگاه‌های مختلف درباره اعدام: بررسی دیدگاه‌های مثبت و منفی درباره اعدام و بحث‌های مختلف درباره تأیید یا رد اعدام.

اعدام به عنوان یکی از روش‌های پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک در بسیاری از کشورها به کار می‌رود. با این حال، استفاده از این روش پایان دادن به جرائم در بسیاری از موارد باعث نقض حقوق بشر می‌شود. در این مقاله، بررسی دیدگاه‌های مختلف درباره اعدام و بحث‌های مختلف درباره تأیید یا رد اعدام صورت خواهد گرفت.

دیدگاه‌های مثبت درباره اعدام

۱- اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک باعث ایجاد ترس در جامعه می‌شود و به عنوان یک راهکار پیشگیرانه عمل می‌کند.

۲- اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک باعث کاهش جرائم و جلوگیری از انجام جرائم مشابه در آینده می‌شود.

۳- اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک باعث ایجاد عدالت در جامعه می‌شود و به قربانیان جرم احساس رضایت می‌دهد.

۴- اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک باعث کاهش هزینه‌های قضایی و حقوقی برای دولت می‌شود. (مطالب یاد در مورد موافقین مخالفین اعدام برگرفته و برداشت نویسنده از منابع ذیل است)

۲- بحث درباره رد اعدام: برخی افراد معتقدند که استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک باید رد شود، زیرا باعث نقض حقوق بشر می‌شود و با قوانین بین‌المللی در تضاد است.

۳- بحث درباره جایگزینی اعدام: برخی افراد معتقدند که به جای استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک، باید از روش‌های جایگزینی مانند حبس تعزیری و تحت نظارت قرار دادن محکومین استفاده کرد.

۴- بحث درباره تأثیر اعدام بر جامعه: برخی افراد معتقدند که استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک باعث تأثیرات منفی بر جامعه می‌شود و به جای آن باید از روش‌های دیگری برای پایان دادن به جرائم استفاده کرد.

در نتیجه، بحث درباره تأیید یا رد اعدام و استفاده از روش‌های جایگزین برای پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک همچنان ادامه دارد. با این حال، با توجه به نقض حقوق بشر و قوانین بین‌المللی، به نظر می‌رسد استفاده از روش‌های جایگزین برای پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک، بهترین راهکار برای حفظ حقوق بشر و عدالت در جامعه است. (همان)

موارد استثنایی برای استفاده از اعدام: بررسی مواردی که استفاده از اعدام به عنوان جرمه حقوقی مورد قبول قرار می‌گیرد

استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک در بسیاری از کشورها باعث نقض حقوق بشر می‌شود و با قوانین بین‌المللی در تضاد است. با این حال، در برخی موارد استفاده از اعدام به عنوان جرمه حقوقی مورد قبول قرار می‌گیرد. در این مقاله، به بررسی موارد استثنایی برای استفاده از اعدام به عنوان جرمه حقوقی پرداخته می‌شود.

۱- جرایم جنایی در زمان جنگ: در زمان جنگ، استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم جنایی مورد قبول قرار می‌گیرد. در این شرایط، جرائم جنایی ممکن است

به شدت تأثیر گذار باشند و باعث تهدید امنیت ملی شوند. در چنین شرایطی، استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم جنایی مورد قبول قرار می گیرد.

۲- جرایم تروریستی: جرایم تروریستی به شدت تأثیرگذار هستند و باعث تهدید امنیت ملی و بین‌المللی می شوند. در بسیاری از کشورها، استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم تروریستی مورد قبول قرار می گیرد.

۳- جرایم خشونت‌آمیز و جنایات ضدانسانی: در بسیاری از کشورها، استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرایم خشونت‌آمیز و جنایات ضدانسانی مورد قبول قرار می گیرد. این نوع جرائم باعث صدمه‌های شدید به افراد و جامعه می شوند و به شدت تأثیرگذار هستند.

۴- جرایم فساد سیاسی: در برخی کشورها، استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرایم فساد سیاسی مورد قبول قرار می گیرد. در این شرایط، جرائم فساد سیاسی باعث تخریب اعتماد عمومی و ضررهای شدید به جامعه می شوند.

۵- جرایم قتل عام: در برخی موارد، استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرایم قتل عام مورد قبول قرار می گیرد. این نوع جرائم باعث صدمه‌های شدید به جامعه می شوند و باعث تهدید امنیت عمومی می شوند.

۶- جرایم فرار از زندان: در برخی موارد، استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرایم فرار از زندان مورد قبول قرار می گیرد. در چنین شرایطی، فرار از زندان باعث تهدید امنیت عمومی و تخلف از قوانین می شود.

۷- جرایم مواد مخدر: در برخی کشورها، استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرایم مواد مخدر مورد قبول قرار می گیرد. در چنین شرایطی، جرائم مواد مخدر باعث تهدید به سلامتی عمومی و تخلف از قوانین می شود.

در نتیجه، استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک در بسیاری از کشورها باعث نقض حقوق بشر می شود و با قوانین بین‌المللی در تضاد است. با

این حال، در برخی موارد استفاده از اعدام به عنوان جریمه حقوقی مورد قبول قرار می‌گیرد. به همین دلیل، باید در هر مورد به صورت جداگانه بررسی شود که آیا استفاده از اعدام به عنوان روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک مورد قبول قرار می‌گیرد یا خیر. (آنسل، مارک، مجازات اعدام، ترجمه مصطفی رحیمی، انتشارات آگاه، چاپ دوم، تهران، ۱۳۵۱، ص ۱۳۳).

مطالعات موردی

بررسی مطالعات موردی در مورد کشورهای که استفاده از اعدام را به عنوان جریمه حقوقی دارند و تأثیر آن بر حقوق بشر

۱- چین: چین یکی از کشورهای است که استفاده از اعدام را به عنوان جریمه حقوقی دارد. بر اساس گزارش‌های سال ۲۰۲۰، چین در سال ۲۰۱۹ بیش از ۳ هزار نفر را اعدام کرده است. این موضوع باعث نگرانی سازمان‌های حقوق بشر شده است و آن‌ها به چین فشار می‌آورند تا از اعدام دست بردارد.

۲- ایران: ایران نیز یکی از کشورهای است که استفاده از اعدام را به عنوان جریمه حقوقی دارد. بر اساس گزارش‌های سال ۲۰۲۰، در سال ۲۰۱۹، ایران بیش از ۱۰۰ نفر را اعدام کرده است. این موضوع باعث نگرانی سازمان‌های حقوق بشر شده است و آن‌ها به ایران فشار می‌آورند تا از اعدام دست بردارد.

۳- عربستان سعودی: عربستان سعودی نیز یکی از کشورهای است که استفاده از اعدام را به عنوان جریمه حقوقی دارد. بر اساس گزارش‌های سال ۲۰۲۰، در سال ۲۰۱۹، عربستان سعودی بیش از ۱۸۵ نفر را اعدام کرده است. این موضوع باعث نگرانی سازمان‌های حقوق بشر شده است و آن‌ها به عربستان سعودی فشار می‌آورند تا از اعدام دست بردارد.

۴- آمریکا: آمریکا نیز استفاده از اعدام را به عنوان جریمه حقوقی دارد. در سال ۲۰۲۰، آمریکا بیش از ۱۷ نفر را اعدام کرده است. با این حال، در بسیاری از ایالات آمریکا،

نگرانی‌هایی از سوی سازمان‌های حقوق بشر همراه است. در این مقاله، به بررسی حکم اعدام در اسلام پرداخته خواهد شد.

اسلام به عنوان دینی که بر پایه قرآن و سنت پیامبر اسلام تأسیس شده است، درباره حکم اعدام نظرات خاص خود را دارد. در قرآن، برای جرائم سنگین و خطرناک مانند قتل، زنا، سارق، فساد در زمین و ... حکم اعدام صادر شده است. به عنوان مثال، در سوره مائده آیه ۳۳ آمده است: «جزای کسانی که با خدا و پیامبرش دشمنی کنند و بر زمین فساد بیافرینند، این است که به طریق صحیح به آنان جزایی بدهند و خداوند از رحمت خود به آنان نخواهد برخاست و نیز برای آنان عذاب دردناکی در نظر دارد.» (بر داشت نویسنده از مصباح یزدی، محمد تقی، نظریه حقوقی اسلام، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، قم، ۱۳۸۰، ص ۱۱۴)

به علاوه، در سنت پیامبر اسلام نیز حکم اعدام برای جرائم سنگین و خطرناک تأیید شده است. به عنوان مثال، پیامبر اسلام (ص) در مورد قاتلین گفته است: «قاتل را بکشید، قاتل را بکشید، قاتل را بکشید.» همچنین، پیامبر اسلام (ص) در مورد مردانی که زنان را تجاوز می‌کنند، حکم اعدام را صادر کرده است.

با این حال، در اسلام حکم اعدام برای جرائم سنگین و خطرناک تنها در شرایط خاص و با رعایت شرایط خاص اجرا می‌شود. به عنوان مثال، برای حکم اعدام باید دلایل و شواهد قاطعی وجود داشته باشد و به علاوه، محکوم باید فرصت دفاع و حق دادرسی را داشته باشد. همچنین، در صورتی که محکوم در زندان به تبعات جریمه خود جان خود را از دست بدهد، حکم اعدام اجرا نخواهد شد.

به طور کلی، در اسلام حکم اعدام برای جرائم سنگین و خطرناک تنها در شرایط خاص و با رعایت شرایط خاص اجرا می‌شود. با این حال حکم اعدام در اسلام به عنوان یک روش پایان دادن به جرائم سنگین و خطرناک تأیید شده است. به همین دلیل، باید در هر

در کل، امکان مخالفت با قوانین حقوق بشر وجود دارد، اما باید به شکلی صحیح و با رعایت قوانین و مقررات حقوقی انجام شود. همچنین، باید تأکید کرد که حفاظت از حقوق و آزادی‌های انسانی بسیار ارزشمند است و باید در تمام جوامع به آن توجه شود. (این مطالب برداشت نویسنده از چند مقاله و کتاب ب شرح ذیل می‌باشد

شریفیان، جمشید. (۱۳۸۰)، راهبرد جمهوری اسلامی ایران در زمینه حقوق بشر در سازمان ملل متحد، تهران: وزارت امور خارجه. صص ۱۱۱-۱۱۲

دکمچیان، هریر. (۱۳۷۷)، اسلام در انقلاب: جنبش‌های اسلامی معاصر در جهان عرب (بررسی مبنای اسلامی)؛ ترجمه دکتر حمید احمدی، تهران: انتشارات کیهان، چ سوم. جلسات و سخنرانی‌های
فیرحی، داوود. (۱۳۸۳)، «تصورات اسلام از غرب و تصورات غرب از اسلام»، مجموعه گرایش)

موادی که امکان مخالفت با قوانین حقوق بشر امکان دارد

موادی که امکان مخالفت با قوانین حقوق بشر امکان دارد، شامل موارد زیر می‌شود: (برای مطالعه بیشتر ر. ک: «حقوق بشر از دیدگاه مجامع بین‌المللی»، مؤسسه چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۷۲).

۱- حقوق زنان: در بسیاری از کشورها، حقوق زنان به دلیل تعارض با عقاید دینی و فرهنگی مورد تحریم و قید قانون قرار می‌گیرد. به عنوان مثال، در بسیاری از کشورهای اسلامی، حقوق زنان به دلیل تعارض با نظام اسلامی و شریعت اسلامی، مورد تحریم قرار می‌گیرد.

۲- حقوق اقلیت‌ها: در بسیاری از کشورها، حقوق اقلیت‌ها به دلیل تعارض با عقاید فرهنگی و سیاسی، مورد تحریم و قید قانون قرار می‌گیرد. به عنوان مثال، در بسیاری

از کشورهای خاورمیانه، حقوق کردها و عرب‌های شیعه به دلیل تعارض با عقاید سنی و شریعت اسلامی، مورد تحریم قرار می‌گیرد.

۳- حقوق مسلمانان: در بسیاری از کشورها، حقوق مسلمانان به دلیل تعارض با عقاید دینی و فرهنگی، مورد تحریم و قید قانون قرار می‌گیرد. به عنوان مثال، در بسیاری از کشورهای غربی، حقوق مسلمانان به دلیل تعارض با عقاید فرهنگی و سیاسی، مورد تحریم قرار می‌گیرد.

۴- حقوق جنگجویان: در بسیاری از کشورها، حقوق جنگجویان به دلیل تعارض با قوانین حقوق بشر، مورد تحریم و قید قانون قرار می‌گیرد. به عنوان مثال، در بسیاری از کشورهای خاورمیانه، حقوق جنگجویان به دلیل تعارض با قوانین بین‌المللی جنگ، مورد تحریم قرار می‌گیرد.

۵- حقوق کودکان: در بسیاری از کشورها، حقوق کودکان به دلیل تعارض با عقاید فرهنگی و سیاسی، مورد تحریم و قید قانون قرار می‌گیرد. به عنوان مثال، در بسیاری از کشورهای خاورمیانه، حقوق کودکان به دلیل تعارض با نظام اسلامی و شریعت اسلامی، مورد تحریم قرار می‌گیرد.

۶- حقوق زندانیان: در بسیاری از کشورها، حقوق زندانیان به دلیل تعارض با قوانین حقوق بشر، مورد تحریم و قید قانون قرار می‌گیرد. به عنوان مثال، در بسیاری از کشورهای خاورمیانه، حقوق زندانیان به دلیل تعارض با نظام اسلامی و شریعت اسلامی، مورد تحریم قرار می‌گیرد.

۷- حقوق اعتراض‌کنندگان: در بسیاری از کشورها، حقوق اعتراض‌کنندگان به دلیل تعارض با قوانین حقوق بشر، مورد تحریم و قید قانون قرار می‌گیرد. به عنوان مثال، در بسیاری از کشورهای خاورمیانه، حقوق اعتراض‌کنندگان به دلیل تعارض با نظام اسلامی و شریعت اسلامی، مورد تحریم قرار می‌گیرد.

۸- حقوق جنبش‌های سیاسی: در بس‌یاری از کشورها، حقوق جنبش‌های سیاسی به دلیل تعارض با قوانین حقوق بشر، مورد تحریم و قید قانون قرار می‌گیرد. به عنوان مثال، در بس‌یاری از کشورهای خاورمیانه، حقوق جنبش‌های سیاسی به دلیل تعارض با نظام اسلامی و شریعت اسلامی، مورد تحریم قرار می‌گیرد.

۹- حقوق خبرنگاران: در بس‌یاری از کشورها، حقوق خبرنگاران به دلیل تعارض با قوانین حقوق بشر، مورد تحریم و قید قانون قرار می‌گیرد. به عنوان مثال، در بس‌یاری از کشورهای خاورمیانه، حقوق خبرنگاران به دلیل تعارض با نظام اسلامی و شریعت اسلامی، مورد تحریم قرار می‌گیرد.

۱۰- حقوق دینی: در بس‌یاری از کشورها، حقوق دینی به دلیل تعارض با قوانین حقوق بشر، مورد تحریم و قید قانون قرار می‌گیرد. به عنوان مثال، در بس‌یاری از کشورهای خاورمیانه، حقوق دینی به دلیل تعارض با نظام اسلامی و شریعت اسلامی، مورد تحریم قرار می‌گیرد(همان).

نقش حقوق بشر در احکام اسلامی

حقوق بشر یکی از مبانی اساسی و اصولی در جوامع بشری است که به منظور حفظ کرامت و آزادی افراد و تضمین حقوق آنان تشکیل شده است. اسلام نیز از دین‌هایی است که به حقوق بشر اهمیت زیادی می‌دهد و در احکام و قوانین خود، این حقوق را تضمین می‌کند(این که شما می‌بینید در تمدن کنونی غرب می‌گویند بشر باید آزاد باشد این یک فلسفه ای دارد یک ریشه و منشأ فکری دارد و این که اسلام می‌گوید بشر و انسان باید آزاد باشد و فلسفه دیگری دارد و ریشه و منشأ دیگری

بیانات ایت الله خامنه ای سال ۱۳۶۵

.)

نقش حقوق بشر در احکام اسلامی بسیار گسترده و چندجانبه است. در قرآن کریم و سیره پیامبر اکرم (ص)، مفاهیم و اصول حقوق بشر به طور صریح بیان شده است. به عنوان مثال، در قرآن آمده است: "يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ" بندگان خدا! ما را در خلقت ما به صورت خوب آفرید و به ما نعمت‌های فراوان داد" (سوره الأعراف، آیه ۳۱). این آیه نشان دهنده این است که انسان به عنوان خلقتی خداوندی، حقوق و کرامتی برخوردار است که باید محفوظ شود.

علاوه بر این، در اسلام، حقوق بشر به عنوان حقوق طبیعی و فطری شناخته می‌شوند که توسط خداوند به انسان هدیه شده‌اند. از این رو، حقوق بشر در احکام اسلامی به عنوان حقوق الهی تلقی می‌شوند که بر تمام افراد بدون تبعیض اعمال می‌شود.

به عنوان مثال، در قرآن آمده است: "مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعْدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لَكُسْرٌ فَوَنَهِرُ... كَسَ يَكُ نَفْسٍ رَا نَجَاتٍ دَهْد، گویا همه نیکی‌ها را نجات داده است....." (سوره المائده، آیه ۳۲). این آیه نشان می‌دهد که جان انسان بسیار ارزشمند است و هرگونه تخلف و ستم در برابر زندگی انسان، توجیه پذیر نیست. از این رو، قتل بی‌دلیل در اسلام کاملاً ممنوع است و به عنوان یکی از جرائم سنگین محسوب می‌شود.

همچنین، در اسلام، حقوق زنان نیز به عنوان یکی از حقوق بشر مورد توجه قرار می‌گیرد. در قرآن آمده است: "زنان حقوق مشابهی مثل حقوقی که بر آنها واجب است، دارند" (سوره البقره، آیه ۲۳۸). این آیه نشان دهنده این است که زنان و مردان باید برابر در مقابل قوانین و حقوق باشند و هیچگونه تبعیضی بین آنها قائل نباشد. (برای، اط بیشتر رک جوادى آملی، عبدا، فلسفه حقوق بشر (تهران، اسرار، ۱۳۷۵) ۷۵)

با توجه به موارد فوق، می‌توان گفت که حقوق بشر نقش بسیار مهمی در احکام اسلامی دارد. اسلام به عنوان یک دین جهانی، به تضمین حقوق بشر و حفظ کرامت انسان‌ها پرداخته و از هرگونه ستم و ظلم جلوگیری می‌کند. این مسئله نشان دهنده تطابق عمده اصول حقوق بشر با احکام اسلامی است و نشان می‌دهد که اسلام به عنوان یک دین عدالت طلب و انسان دوست، حقوق بشر را به عنوان یکی از اساسی‌ترین ارزش‌ها در جامعه شناخته و تضمین می‌کند.

تغییرپذیری حکم اسلام در قوانین اجتماعی

اسلام به عنوان یک دین جهانی، تعالیم و قوانین خاص خود را دارد که بر اساس نصوص قرآن و سنت پیامبر (ص) تشکیل شده است. در برخی موارد، حکم اسلام ثابت و غیرقابل تغییر است و بر اساس مبانی اصلی دین تعیین می‌شود، اما در برخی موارد دیگر، حکم اسلام قابل تغییر است و باید با توجه به شرایط جدید و نیازهای جامعه تفسیر و تطبیق شود.

۱. احکام ثابت و غیرقابل تغییر:

الف) احکام عبادات: مانند نماز، روزه، حج و زکات که بر اساس نصوص قرآن و سنت پیامبر (ص) تعیین می‌شوند و نباید تحت تأثیر شرایط زمانی و مکانی قرار گیرند.

ب) احکام فرایض دینی: مانند حقوق و وظایف اجتماعی، حقوق پدر و مادر، حقوق همسر و حقوق فرزندان که بر اساس مبانی اصلی اسلام تشکیل می‌شوند و نباید با تغییر شرایط تغییر کنند. (مطالب ذکر شده برداشت نویسنده از منابع ذیل است:

اسلام و مقتضیات زمان، شهید مطهری، ج ۱ صدر.

اقتصادنا، شهید صدر، ص ۴۰۵.

نقش زمان و مکان در اجتهاد، چاپ شده در مجموعه آثار کنگره، ج ۳، ص ۱۷۱-

(۱۷۲).

احکام قابل تغییر در قوانین اجتماعی اسلام:

الف) حکم‌های مربوط به تجارت: قوانین و مقررات مالی و تجاری در اسلام مبتنی بر اصول اخلاقی و عدالت است. اما با توجه به تغییرات اقتصادی و نیازهای جامعه، این قوانین باید بازنگری و تطبیق پیدا کنند. به عنوان مثال، در قرون گذشته، شیوه‌های تجارت ممکن بود به صورت سنتی و دسته‌بندی شده انجام شود. اما در دنیای امروز، با پیشرفت فناوری و ظهور تجارت الکترونیک، نیاز به قوانین جدید و منعطف‌تر در این زمینه حس می‌شود.

ب) حکم‌های مربوط به دادگستری: قوانین جزایی و حقوقی نیز باید با توجه به تغییرات اجتماعی و فرهنگی تفسیر و تطبیق شوند. در طول زمان، اجتماعات و فرهنگ‌ها تغییر می‌کنند و نیاز به قوانین جدید و مناسب برای حفظ عدالت و حقوق افراد احساس می‌شود. به عنوان مثال، در برخی کشورها، قوانین مربوط به حقوق زنان و کودکان با توجه به تغییر نگرش‌ها و ارزش‌ها، تغییر کرده است.

ج) حکم‌های مربوط به سیاست‌گذاری و حکومت: قوانین انتخابات، ساختار سیاسی و نظام حکومت نیز باید با توجه به شرایط جدید و نیازهای جامعه تعیین شوند. در دموکراسی‌های مدرن، قوانین انتخابات بر اساس نیازهای جامعه و اصول دموکراتیک تعیین می‌شوند. این قوانین باید با تغییرات سیاسی و اجتماعی مطابقت داشته باشند تا به نیازهای مردم پاسخ دهند.

با توجه به موارد فوق، می‌توان نتیجه گرفت که احکام اسلام در قوانین اجتماعی قابل تغییر هستند و باید با توجه به شرایط جدید و نیازهای جامعه تفسیر و تطبیق شوند. این تغییرپذیری نشان از انعطاف‌پذیری و قابلیت تطبیق اسلام با شرایط زمانی و مکانی مختلف دارد. با احترام به اصول اصلی دین، می‌توان به روزرسانی قوانین و تطبیق آن‌ها با نیازهای جامعه را در نظر گرفت.

نظر دانشمندان اسلامی درباره تغییر احکام اسلامی

تغییر احکام اسلامی یکی از موضوعات مهم و پربحث در جامعه اسلامی است. نظرات دانشمندان اسلامی درباره این موضوع متفاوت است و بسته به آراء و مکتب فکری آنان، متفاوت خواهد بود. برخی دانشمندان معتقدند که احکام اسلامی قابل تغییر نیستند و باید به صورت مطلق و بی‌تغییر اجرا شوند، در حالی که برخی دیگر معتقدند که احکام اسلامی قابل تفسیر و تطبیق با شرایط جدید هستند.

احکام اسلامی به عنوان یک سامانه حقوقی و اخلاقی، توسط دانشمندان اسلامی در طول تاریخ مورد بررسی و تفسیر قرار گرفته‌اند. در این راستا، دو گروه اصلی از دانشمندان اسلامی وجود دارند که درباره تغییر احکام اسلامی دیدگاه‌های متفاوتی دارند. در این مقاله، به بررسی نظرات این دو گروه از دانشمندان اسلامی پرداخته خواهد شد. (همان)

۱. نظر گروه اول: عدم قابلیت تغییر احکام اسلامی

- بر اساس وحی الهی: اعضای این گروه معتقدند که احکام اسلامی بر اساس وحی الهی و قرآن و سنت پیامبران اسلام تعیین شده‌اند و هیچ تغییری در آنها قابل قبول نیست.

- استحکام و پایداری: طرفداران این دیدگاه معتقدند که استحکام و پایداری احکام اسلامی در برابر تغییرات جامعه را حفظ می‌کند و هر گونه تغییر در این احکام ممکن است به نوعی باعث ضعف و نقض اصول اسلامی شود.

۲. نظر گروه دوم: قابلیت تفسیر و تطبیق احکام اسلامی

- قابلیت تفسیر: اعضای این گروه معتقدند که قرآن و سنت پیامبران اسلام به عنوان منابع اصلی قوانین اسلامی، قابل تفسیر هستند و باید با توجه به شرایط جدید و نیازهای جامعه، تفسیر شوند.

- قابلیت تطبیق: طرفداران این دیدگاه معتقدند که اسلام یک دین منعطف است که قابلیت تغییر و تطبیق با شرایط جدید را دارد. آنها بر این باورند که احکام اسلامی باید با توجه به نیازهای جامعه و شرایط زمانی تطبیق یابند.

قابلیت تفسیر و تطبیق احکام اسلامی، می توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. عدم ذکر جزئیات و شرایط مشخص: یکی از دلایل اصلی برای قابلیت تفسیر و تطبیق احکام اسلامی، عدم ذکر جزئیات و شرایط مشخص در قرآن و سنت است. قرآن به طور کلی احکام را ذکر کرده اما برخی جزئیات و شرایط مشخص نشده است. به عنوان مثال، قرآن در مورد نماز فقط به صورت کلی اشاره کرده است و جزئیات آن را نمی فرماید. این باعث می شود که نیاز به تفسیر و تطبیق احکام با شرایط جدید و نیازهای زمانی پیدا شود. دلیل اول برای قابلیت تفسیر و تطبیق احکام اسلامی، عدم ذکر جزئیات و شرایط مشخص در قرآن و سنت است. قرآن به طور کلی احکام را ذکر کرده اما برخی جزئیات و شرایط مشخص نشده است. به عنوان مثال، قرآن در مورد نماز فقط به صورت کلی اشاره کرده است و جزئیات آن را نمی فرماید. این باعث می شود که نیاز به تفسیر و تطبیق احکام با شرایط جدید و نیازهای زمانی پیدا شود.

به طور کلی، قرآن به عنوان منبع اصلی احکام اسلامی، اصول و قواعد کلی را تعیین می کند اما برخی جزئیات و شرایط مشخص را در نظر نمی گیرد. این باعث می شود که نیاز به تفسیر و تطبیق احکام با شرایط جدید و نیازهای زمانی پیدا شود.

به عنوان مثال، در مورد نماز، قرآن فقط به صورت کلی اشاره می کند و جزئیات آن را نمی فرماید. قرآن می گوید "اقم الصلاة" یعنی "نماز را برپا کن" اما جزئیات مربوط به تعداد رکعات، اوقات نماز و سایر جزئیات را ذکر نمی کند. بنابراین، برای تطبیق احکام نماز با شرایط جدید و نیازهای زمانی، نیاز به تفسیر و تطبیق با شرایط جدید وجود دارد.

همچنین، در مورد احکام مالی و اقتصادی نیز، قرآن به طور کلی اصول و قواعد را تعیین می کند اما برخی جزئیات و شرایط مشخص را در نظر نمی گیرد. برای مثال، قرآن می گوید "وآتوا الزکاة" یعنی "زکات را پردازید" اما جزئیات مربوط به نحوه محاسبه و

پرداخت زکات را ذکر نمی‌کند. بنابراین، برای تطبیق احکام زکات با شرایط جدید و نیازهای زمانی، نیاز به تفسیر و تطبیق با شرایط جدید وجود دارد.

بنابراین، عدم ذکر جزئیات و شرایط مشخص در قرآن و سنت، یکی از دلایل اصلی برای قابلیت تفسیر و تطبیق احکام اسلامی است. این باعث می‌شود که نیاز به تفسیر و تطبیق احکام با شرایط جدید و نیازهای زمانی پیدا شود.

۲. تغییرات جامعه و نیازهای زمانی: با گذشت زمان، جوامع تغییر می‌کنند و نیازهای جدیدی به وجود می‌آیند. این تغییرات و نیازها ممکن است با احکام اسلامی در تضاد باشند. بنابراین، تفسیر و تطبیق احکام اسلامی با تغییرات جامعه و نیازهای زمانی می‌تواند به روز شود و اجازه دهد تا احکام با شرایط جدید همخوانی داشته باشند.

۳. توجه به مصالح جامعه: اعضای این گروه معتقدند که احکام اسلامی باید با توجه به مصالح جامعه تطبیق یابند. آن‌ها معتقدند که هدف اصلی دین اسلام، رسیدن به خوشبختی و سعادت جمعی است و برای رسیدن به این هدف، لازم است احکام با مصالح جامعه همخوانی داشته باشند. بنابراین، در صورت لزوم، احکام قابل تغییر هستند تا با مصالح جامعه همخوانی داشته باشند.

۴. تغییر در شرایط زمانی: شرایط زمانی ممکن است تغییر کنند و احکام اسلامی نیاز به تطبیق با این تغییرات داشته باشند. برخی از احکام اسلامی ممکن است در شرایط خاص و زمان‌های خاص تعیین شده باشند و در غیر این صورت قابل تغییر باشند. به عنوان مثال، مسئله پوشش در اسلام ممکن است در شرایط جدید و متفاوت تغییر کند و نیاز به تفسیر و تطبیق داشته باشد.

در نهایت، نظر دوم درباره قابلیت تفسیر و تطبیق احکام اسلامی بر این استوار است که احکام اسلامی نیاز به تفسیر و تطبیق با شرایط جدید دارند و باید با مصالح جامعه و هدف‌های اصلی دین اسلام همخوانی داشته باشند.

نظرات دانشمندان اسلامی درباره تغییر احکام اسلامی متفاوت است و بسته به آراء و مکتب فکری آنان، متفاوت خواهد بود. همچنان، همواره بحث و تبادل نظر درباره این موضوع در جامعه اسلامی ادامه دارد و نظرات مختلفی وجود دارد. از آنجا که این موضوع در بسیاری از جوامع اسلامی به عنوان یک مسئله حساس مطرح است، بحث و تبادل نظر بیشتری درباره آن لازم است تا به یک تفاهم عمومی برسیم (همان)

نتیجه گیری

گرچه مقتضای اصل اولی، عدم جواز تبدیل مجازات رجم است، در تراحم بین ادلهی اجرای این مجازات با قواعدی همچون وجوب حفظ نظام، مصلحت، لاضرر و لاجرح حاکم اسلامی میتواند از باب عنوان ثانوی در شرایطی خاص و بهطور موقت، حکم به تبدیل این مجازات کند. حکم حاکم در این موارد باید مبتنی بر معیارها و ضوابطی همچون موافقت با مقاصد شریعت، تقدیم اهم بر مهم و رعایت اصل ضرورت و خبرویت باشد؛ در غیر این صورت، مصلحت سنجی حاکم اعتبار شرعی نخواهد داشت.

هرچند مجلس با اصرار شورای نگهبان در نهایت، مجازات رجم و امکان تبدیل آن را در مادهی ۲۲۲ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۳۲ ذکر کرد، از آنجا که در این ماده، تشخیص عدم امکان اجرای این مجازات به دادگاه صادرکنندهی حکم قطعی واگذار شده است، این ماده با موازین شرعی سازگاری ندارد و کماکان قابل نقد به نظر میرسد. در همین زمینه، اگرچه عملکرد شورای نگهبان از این نظر که بر لزوم ذکر موضوع زنای

محصنه و مجازات رجم اصرار داشته و به امکان تبدیل این مجازات در شرایطی خاص برای حاکم اسلامی تصریح کرده است، منطبق با موازین شرع است؛ لکن از آنجا که آن شورا واگذاری تشخیص این موضوع به دادگاه صادرکنندهی حکم قطعی را مغایر با موازین شرع ندانسته است، عملکرد این شورا در تأیید نهایی مادهی مذکور قابل نقد است. از اینرو،

بهمنظور رفع این ایراد شورای نگهبان باید ضمن اعلام مغایرت این ماده، نسبت به تصمیم‌گیری نهایی حاکم اسلامی در این موضوع پس از پیشنهاد رئیس قوه قضاییه تأکید کند.

فهرست منابع

۱. قرآن کریم
۲. ابراهیم پور لیالستانی، حسن، (۱۳۸۷)، اهداف و مبانی مجازات در دو رویکرد حقوق جزا و آموزه‌های دینی، موسسه بوستان کتاب.
۳. اداره کل مطالعات و پژوهش‌های ستاد مبارزه با مواد مخدر، تأثیر اعدام در روند مبارزه با مواد مخدر در استان کرمان ۱۳۷۶-۱۳۶۷، ۱۳۷۷.
۴. اسلام و مقتضیات زمان، شهید مطهری، ج ۱، صدرا، بی تا.
۵. آنسل، مارک، مجازات اعدام، ترجمه مصطفی رحیمی، انتشارات آگاه، چاپ دوم، تهران، ۱۳۵۱.
۶. بلیس، جان و دیگران. (۱۳۸۴)، استراتژی در جهان معاصر مقدمه ای بر مطالعات استراتژیک؛ ترجمه بابک خبیری، تهران: موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین المللی ابرار معاصر تهران، چ اول
۷. تاریخچه واپسین بند اعلامیه حقوق بشر و شهروند در ۲۶ اوت ۱۷۸۹ توسط مجمع ملی مؤسسان) به فرانسوی *Assemblée nationale constituante*
۸. جلسات و سخنرانی هایفیرحی، داوود. (۱۳۸۳)، «تصورات اسلام از غرب و تصورات غرب از اسلام»، مجموعه گرایش «حقوق بشر از دیدگاه مجامع بین المللی»، مؤسسه چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۷۲.
۹. جوادی آملی، عبدالله (۱۳۷۵)، فلسفه حقوق بشر، تهران، اسرار.
۱۰. دکمچیان، هریر. (۱۳۷۷)، اسلام در انقلاب: جنبش های اسلامی معاصر در جهان عرب (بررسی مبنای گرایشی اسلامی)؛ ترجمه دکتر حمید احمدی، تهران: انتشارات کیهان، چ سوم.

۱۱. سخنرانی ۱۰ اکتبر ۲۰۲۰ آنتونیو گوترش، دبیرکل سازمان ملل متحد، سایت فارس نیوز.
۱۲. شریفیان، جمشید. (۱۳۸۰)، راهبرد جمهوری اسلامی ایران در زمینه حقوق بشر در سازمان ملل متحد، تهران: وزارت امور خارجه. صص ۱۱۱-۱۱۲
۱۳. کنوانسیون حقوق کودک (۱۹۸۹)، بند الف، ماده ۳۷.
۱۴. محمدعلی اردبیلی، مترجم، رساله جرایم و مجازات ها (تهران: نشر میزان، ۱۳۹۳)
۱۵. مرکز پژوهش معاونت برنامه ریزی و توسعه قضایی دادگستری کل استان قم، بررسی وضعیت مجازات اعدام، دادگستری کل استان قم، چاپ اول، قم، ۱۳۸۷.
۱۶. مصباح یزدی، محمد تقی، نظریه حقوقی اسلام، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، قم، ۱۳۸۰.
۱۷. معاونت برنامه ریزی و توسعه قضایی. بررسی وضعیت مجازات اعدام. ویرایش اول. قم: انتشارات دادگستری استان قم، ۱۳۸۷
۱۸. مهر پور حسین، نظام بین المللی حقوق بشر، انتشارات اطلاعات، تهران، چاپ دوم، ۱۳۸۳.
۱۹. نقش زمان و مکان در اجتهاد، چاپ شده در مجموعه آثار کنگره، ج ۳، بی تا.
۲۰. هاشمی. سید محمد، حقوق بشر و آزادی های اساسی، نشر میزان، چاپ اول، پاییز ۱۳۸۴.